

Asia: VN/2401/2026

Ehdotus kansallisiksi mediakasvatuslinjauksiksi

1. Johdanto

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

-

2. Mediakasvatuksen nykytila

Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:

-

3. Visio

Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:

-

4. Tavoitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:

-

5. Toimenpiteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:

Luvussa 5.2. (s. 15) todetaan medialukutaidon tavoitteet määriteltävän oppiainekohtaisesti, mutta tätä voisi tarkentaa siltä osin, että medialukutaidon tavoitteet ovat osa monilukutaidon laaja-alaisen osaamisalueen sisältöjä sekä osittain oppiainekohtaisissa tavoitteissa. Lisäksi medialukutaito sisältyy myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa osaksi monilukutaidon laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta.

Sivulla 15 mainitaan "Täydennyskoulutusta annetaan sekä erillisillä kursseilla että korkeakouluopetuksena. " Tähän voisi täydentää, että kurssien lisäksi koulutusta tarjotaan muunakin kuin korkeakouluopetuksena, esim. vapaassa sivistystyössä. Lisäksi kohdassa "Mediakasvatuksen aikuiskoulutusmahdollisuuksia tarjotaan kaikille aikuisille, esimerkiksi osana vapaata sivistystyötä vapaan sivistystyön oppilaitosten koulutuksia, kirjastojen mediakasvatusta ja kotoutumiseen liittyvää koulutusta." voisi korvata vapaan sivistystyön vapaan sivistystyön oppilaitosten koulutuksilla. Mikäli ko. tässä kohdassa on haluttu viitata "vapaalla sivistystyöllä" myös kolmanteen sektoriin, tulisi järjestöjen järjestämät koulutukset mainita tässä erikseen, koska ne eivät ole vapaan sivistystyön toimijoita vaan sivistystyötä tekeviä järjestöjä.

Sivulla 16 ehdotetaan lisäystä ikääntyvän väestön elinkäisestä oppimisesta, esimerkiksi virkkeen täydennystä seuraavalla tavalla: "Lapsuudessa ja nuoruudessa kehittyvän osaamisen lisäksi tuetaan aikuisten digitaalisen osaamisen kehittymistä, esimerkiksi ikääntyvän väestön elinikäistä oppimista vapaan sivistystyön oppilaitoksissa."

Sivulla 17 vapaan sivistystyön toimijoita ei ole tarve mainita erikseen, vaan sisältyvät oppilaitoksiin virkkeessä: "Edistetään strategiatyötä ja pysyvien toimintamallien luomista valtionhallinnossa, oppilaitoksissa, kunnissa, kulttuurilaitoksissa, kirjastoissa, nuorisotyössä, vapaan sivistystyön toimijoilla työllisyys- ja hyvinvointialueilla sekä yksityisen ja kolmannen sektorin organisaatioissa"

6. Toimeenpano ja seuranta

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:

Sivulla 27 kohdassa Alueet ja kunnat todetaan: "Alueilla ja kunnilla on suuri rooli mediakasvatuksen käytännön toteutuksessa, sillä valtaosa mediakasvatuksesta tapahtuu niiden tarjoamissa palveluissa, kuten varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, kirjastoissa, nuorisotyössä, sosiaalitoimessa ja hoivan parissa. "

Virkkeeseen ehdotetaan lisättäväksi myös kansalaisopistot, joissa mediakasvatusta myös järjestetään.

7. Liitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:

Hyvä, että vst:n osaamismerkki on huomioitu selvityksessä. Sen osalta ehdotetaan seuraavaa tarkennusta: Vapaassa sivistystyössä kehitettiin ja otettiin käyttöön Kansalliset perustaitojen osaamismerkki -kokonaisuus, jossa on mukana medialukutaitoon liittyviä sisältöjä ja osaamistavoitteita.

Muutosta ehdotetaan siksi, että osaamismerkkijärjestelmä on kehitetty ja otettu käyttöön seuranta-ajanjaksolla.

8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Yleiset kommentit kokonaisuudesta:

Yleisesti ottaen varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus sekä vapaa sivistystyö on huomioitu linjauksissa hyvin. Siksi huomiomme ovat enemmän terminologiaan ja yksityiskohdat huomioivia. Yksi yleisluontoinen huomio linjauksissa liittyy käsitteeseen "kaikki koulutusasteet". Koska vapaa sivistystyö ei sijoitu millekään tietylle koulutusasteelle, voisi korvaavana käsitteenä käyttää joko "kaikkia koulutusmuotoja" tai "koulutusjärjestelmä" silloin, kun viitataan varhaiskasvatuksesta vapaaseen sivistystyöhön ulottuvaan järjestelmään.

Lisäksi yleisenä huomiona todetaan, että linjauksessa tunnistettu hyvin koulutusjärjestelmän merkitys mediakasvatuksen ja -lukutaidon kehittymisessä ja siten kasvatus- ja koulutushenkilöstön osaamisen ylläpidosta ja kehittymisen merkitystä on hyvä korostaa. Lisäksi luonnoksissa tunnistetaan sisäministeriön rooli mis- ja disinformaation torjumisessa, jonka rooli korostuneekin myös mediakasvatuksen ohella jatkossa. Erityisesti ajassa, jossa uudet teknologiat mahdollistavat mis- ja disinformaation tuottamisen, levittämisen ja kohdistamisen automatisoinnin ja siten lähtökohtaisesti kansalaisyhteiskunnan tietoperustan horjuttamisen. Mis- ja disinformaatio torjumisen ja mediakasvatuksen välinen yhteys on onneksi linjauksissa huomioitu ja toimintaa tulevaisuudessakin koordinoitava, että torjuminen vähentää kansalaisille kohdistuvaa vaikuttamisen laajuutta ja määrää, ja mediakasvatuksen ja -lukutaidon rooli kohdistuisi torjunnan sijaan enemmän sisällön ja merkitysten arviointiin.

9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

Muita mahdollisia terveisiä:

Kiitämme mahdollisuudesta kommentoida linjauksia.

Huttunen Tero
Opetus- ja kulttuuriministeriö - OKM, Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen
ja vapaan sivistystyön osasto